

Natuurtoets twee eilanden Kelvinlaan, Drachten

Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming

21 juli 2022

Kenmerk R001-1283251FMS-V01-kst-NL

Verantwoording

Titel	Natuurtoets twee eilanden Kelvinlaan, Drachten
Opdrachtgever	Gemeente Smallingerland
Projectleider	Henk Klaassens
Auteur(s)	Francesca Sahit
Tweede lezer	Roel de Greeff
Uitvoering meet- en inspectiewerk	Francesca Sahit
Projectnummer	1283251
Aantal pagina's	23
Datum	21 juli 2022
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

TAUW bv
W.A. Scholtenstraat 3a
Postbus 722
9400 AS Assen
T +31 59 23 91 30 0
E info.assen@tauw.com

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Doel	5
1.2	Wettelijk kader	5
1.3	Te beschouwen natuurwet- en regelgeving	5
1.4	TAUW en biodiversiteit	7
1.5	Kwaliteit	7
2	Huidige situatie, beoogde ontwikkeling en uitgangspunten	7
2.1	Huidige situatie	8
2.2	Beoogde ontwikkeling	10
2.3	Uitgangspunten werkzaamheden en toetsing	11
3	Soortenbescherming	11
3.1	Beschermingsregime en bepalingen	12
3.2	Vrijstellingen	12
3.3	Zorgplicht	13
3.4	Werkwijze	13
3.5	Literatuuronderzoek	14
3.6	Toetsing beschermde soorten	14
3.6.1	Flora	15
3.6.2	Grondgebonden zoogdieren	15
3.6.3	Vleermuizen	16
3.6.4	Vogels	17
3.6.5	Amfibieën	18
3.6.6	Vissen	19
3.6.7	Libellen	19
4	Conclusies en aanbevelingen	20
4.1	Aanleiding en doel	20
4.2	Relevante natuurwet- en regelgeving	20
4.3	Conclusies toetsing	20
4.3.1	Natura 2000-gebieden	20
4.3.2	Soortenbescherming	20

4.3.3	Provinciaal beschermde gebieden.....	21
4.4	Consequenties planvorming en uitvoering.....	21
4.5	Aanbevelingen en kansen biodiversiteit.....	21
5	Literatuur	23

1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft het doel van de toetsing, de relevante natuurwetgeving, de wijze van kwaliteitsborging en de te hanteren uitgangspunten voor de toetsing.

1.1 Doel

In opdracht van gemeente Smallingerland heeft TAUW onderzoek gedaan naar de consequenties van de geldende natuurwet- en regelgeving voor het samenvoegen van twee eilanden en hier zowel gebouwen als parkeerplaatsen te ontwikkelen. De ontwikkeling kan alleen doorgaan als deze niet in strijd is met de natuurwetgeving, of als de benodigde vergunningen worden afgegeven en/of ontheffingen kunnen worden verleend.

In deze rapportage volgt het antwoord op de volgende vragen:

- Welke natuurwet- en regelgeving is van belang?
- In hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met de geldende natuurwet- en regelgeving?
- Zijn maatregelen en/of een vergunning/ontheffing/melding nodig?
- Wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?

1.2 Wettelijk kader

De Wet natuurbescherming (hierna: 'Wnb') is het wettelijke stelsel voor bescherming van Natura 2000-gebieden, soorten (flora en fauna) en houtopstanden. Het beschermingsregime gaat uit van het 'nee, tenzij-principe'. Dit betekent dat de genoemde verbodsbepalingen in de Wnb altijd gelden. Het afwijken hiervan is alleen onder voorwaarden toegestaan. Gedeputeerde Staten (GS) van de provincie Friesland is het bevoegd gezag voor het verlenen van toestemming door middel van een vergunning of ontheffing. Provinciale Staten (PS) van de provincie Friesland kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van verbodsbepalingen met betrekking tot beschermde soorten. Naast de Wnb geldt vanuit provinciale ruimtelijke beleidsregels ook regelgeving met betrekking tot beschermde gebieden zoals het Natuurnetwerk Nederland (hierna: 'NNN').

1.3 Te beschouwen natuurwet- en regelgeving

Natura 2000-gebieden

In Nederland zijn 158 gebieden aangewezen als Natura 2000-gebied, beschermd vanuit de Europese Vogelrichtlijn en/of Habitatrichtlijn; van nog eens drie gebieden is de aanwijzing nog in procedure. De afstand tot het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied 'Wijnjeterper Schar' is circa vijf kilometer. Dit maakt dat alleen effecten met een reikwijdte groter dan 5 kilometer in deze gebieden effect kunnen hebben. Van alle storingsfactoren zijn dit uitsluitend emissies naar de lucht. Het dichtstbijzijnde stikstofgevoelige habitatype is gelegen op 4,8 kilometer. Afhankelijk van de uitvoering van de werkzaamheden kan sprake zijn van een toename van stikstofdepositie op omliggende Natura 2000-gebieden. Om effecten als gevolg van stikstofdepositie uit te sluiten is een berekening in AERIUS Calculator benodigd.

Verstoringsfactoren zoals geluid, licht en optische verstoring van de aanlegfase en gebruiksfase zorgen vanwege de afstand en kleinschalige aard van de werkzaamheden met zekerheid niet tot negatieve effecten in Natura 2000-gebieden.

Negatieve effecten door stikstofdepositie zijn vanwege de aard van de werkzaamheden en de afstand tot stikstofgevoelige habitattypen (op circa vijf kilometer afstand) niet te verwachten. Dit kan alleen uitgesloten worden door middel van een AERIUS-berekening. Het bevoegd gezag kan dit opvragen.

Provinciaal beschermde gebieden

Natuurnetwerk Nederland

Veel natuurgebieden in Nederland zijn beschermd als het NNN (voorheen de Ecologische Hoofdstructuur). Het NNN omvat bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden met als doel deze beter met elkaar en het omliggende gebied te verbinden. Provincies zijn verantwoordelijk voor het aanwijzen van de gebieden. De NNN is planologisch beschermd via de Wet ruimtelijke ordening (Wro). In het NNN geldt het 'nee, tenzij'-principe. Tot slot beperkt het beschermingsregime zich niet tot het Natuurnetwerk zelf. Externe werking is in de provincie Friesland ook van toepassing.

Het plangebied is niet in het NNN gelegen. Naast het NNN kent de provincie Friesland ook de volgende planologische beschermingsregimes:

- Natuur buiten het NNN
- Weidevogelgebieden (Weidevogelkansgebieden en Weidevogelparels)
- Kleine natuurelementen in agrarisch gebied

Op circa 250 meter afstand van het plangebied is NNN (natuur buiten het NNN) aanwezig. Dit is grotendeels gelegen achter bebouwing. Tussen het NNN-gebied en het projectgebied ligt een watergang met als categorie Hoofdwater. Deze watergang is van het oppervlaktewater binnen het plangebied gescheiden doormiddel van een peilscheidingsdam. De werkzaamheden zullen niet zichtbaar zijn in het NNN. Vanwege de ligging van het plangebied ten opzichte van het NNN in combinatie met de aard van de werkzaamheden worden effecten door externe werking op het NNN niet verwacht. Verdere toetsing van het effect van de werkzaamheden op het NNN-gebied is daarom niet nodig.

Houtopstanden

Bomenrijen langer dan 20 bomen en houtopstanden groter dan 10 are zijn beschermd, met enkele uitzonderingen. Dit heeft als doel het totale bosoppervlak in Nederland te behouden. Toetsing van eventuele effecten op beschermde houtopstanden is niet aan de orde, omdat er geen bomen worden gekapt.

Beschermde soorten

Onder de Wnb zijn diverse planten- en diersoorten specifiek beschermd en voor alle soorten geldt dat negatieve effecten zoveel mogelijk voorkomen moeten worden. Vanwege het mogelijk voorkomen van (beschermde) flora en fauna in en nabij het plangebied is een toetsing van eventuele effecten op beschermde soorten noodzakelijk.

1.4 TAUW en biodiversiteit

Naast de natuurwet- en regelgeving zijn er in alle projecten kansen waarmee dit project kan bijdragen aan herstel van biodiversiteit. In het hoofdstuk 'Conclusies en aanbevelingen' zijn enkele van deze kansen voor dit project beschreven.

1.5 Kwaliteit

TAUW garandeert dat alle relevante beschermde gebieden en houtopstanden bij het ecologisch onderzoek zijn betrokken. Voor soortenbescherming is geen volledige zekerheid te geven over de aan- of afwezigheid van beschermde soorten. Dat komt doordat beschermde soorten soms in heel kleine aantallen voorkomen en in sommige jaren zelfs afwezig kunnen zijn. Door inzet van deskundige ecologen en landelijk geaccepteerde onderzoeksmethodes wordt de kwaliteit van het onderzoek zoveel mogelijk gewaarborgd. Mede daarom is TAUW aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus, een samenwerkingsverband van adviesbureaus die ecologisch advies geven en ecologisch onderzoek verrichten.

2 Huidige situatie, beoogde ontwikkeling en uitgangspunten

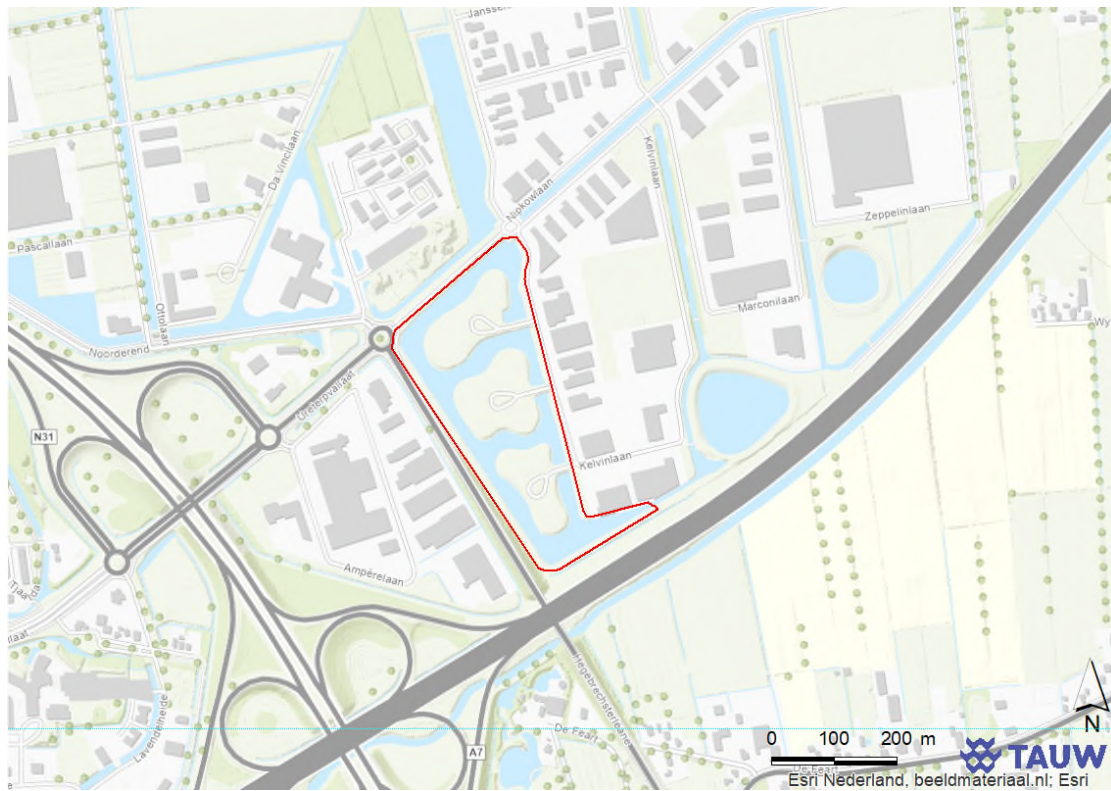
Dit hoofdstuk beschrijft de huidige situatie, het voorgenomen plan en de uit te voeren werkzaamheden.

2.1 Huidige situatie

Figuur 2.1 toont de ligging van het plangebied. Het gaat om oppervlaktewater met daarin drie eilanden die door middel van een weg verbonden zijn met de Kelvinlaan, Drachten te Smallingerland, in de provincie Friesland. Het plangebied is onderdeel van het Bedrijvenpark A7-Noord. Figuur 2.2 geeft een sfeerimpressie van het gebied. Tussen 2006 en 2008 is het voorheen agrarisch perceel omgebouwd tot oppervlaktewater en drie eilanden¹. Sindsdien betreffen de eilanden braakliggend terrein met een geasfalteerde weg die als in- en als uitgangsweg dient. Vegetatie op alle drie de eilanden bestaat voornamelijk uit gras en riet langs de oever. Op enkele plekken zijn struiken aanwezig. De oevers van de eilanden zijn voornamelijk flauwe oevers. Bij de verbinding van de eilanden met de Kelvinlaan is beschoeiing aanwezig in de vorm van stortstenen. Beschoeiing is ook aanwezig voor de begrenzing van het oppervlaktewater waarin de eilanden zich bevinden. Langs de west- en zuidkant van het oppervlaktewater bestaat de vegetatie voornamelijk uit opgaande ruigte en struweel. In het noorden is er een steil talud aanwezig met gazon. Het oppervlaktewater heeft weinig stroming en is afgesloten van andere watergangen door middel van een dam.

¹ Achterhaald met behulp van luchtfoto's van 2006-2008 (ESRI Nederland) en Topotijdreis.nl

Figuur 2.1 Ligging van het plangebied (globaal begrensd)

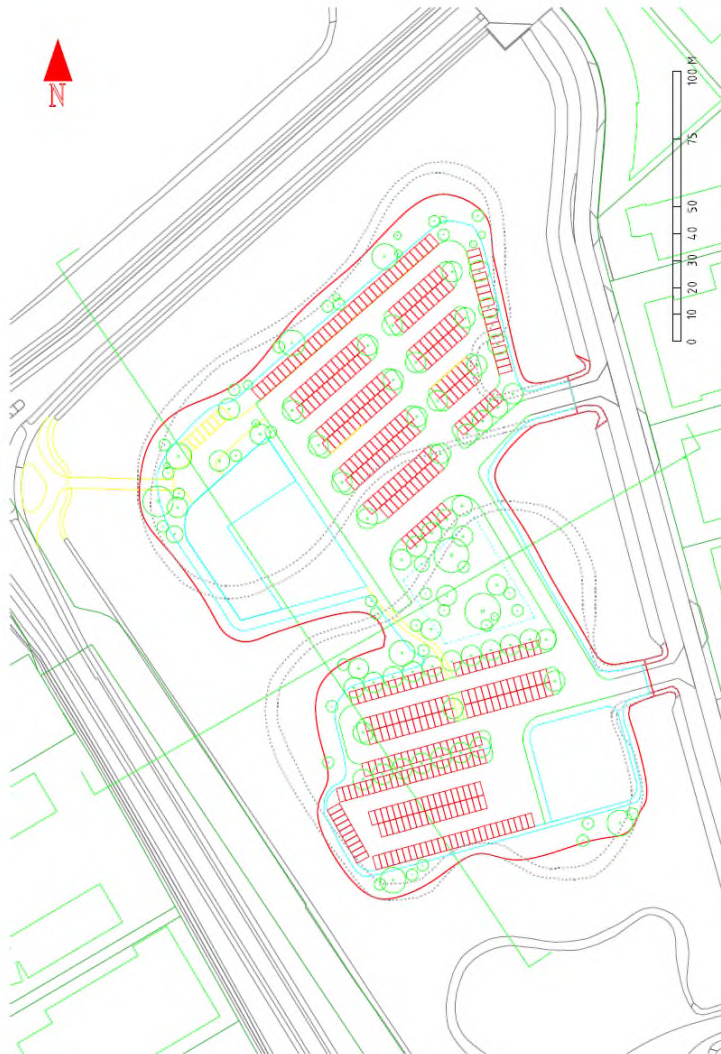

Figuur 2.2 Impressie van het plangebied

2.2 Beoogde ontwikkeling

Figuur 2.3 geeft de beoogde ontwikkeling weer. Gemeente Smallingerland is voornemens om de twee noordelijke eilanden met elkaar te verbinden. Het water tussen de twee eilanden wordt hiervoor gedempt met grond van elders. De noordwesthoek van het nieuwe eiland wordt door middel van een brug verbonden met de Ureterpvalleat. Op het nieuwe eiland worden voornamelijk parkeerplaatsen aangelegd en twee gebouwen. Door het gebied heen worden bomen aangeplant.

Figuur 2.3 De beoogde ontwikkeling

2.3 Uitgangspunten werkzaamheden en toetsing

De volgende uitgangspunten worden gehanteerd bij de toetsing in dit rapport:

- Kap van bomen is geen onderdeel van de werkzaamheden
- De sloop of renovatie van woningen is geen onderdeel van de werkzaamheden

3 Soortenbescherming

Dit hoofdstuk beschrijft of het voorgenomen plan of project negatieve effecten heeft op beschermde flora en fauna en of vervolgstappen nodig zijn.

3.1 Beschermingsregime en bepalingen

Het onderdeel soortenbescherming onder de Wnb heeft bepalingen opgenomen voor de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten. Het gaat onder meer om soorten die in Nederland, maar soms ook in Europa in hun voortbestaan worden bedreigd. De Wnb kent drie beschermingsregimes:

- Vogels: Het gaat hier om alle inheemse vogels in hun natuurlijk verspreidingsgebied. Ze zijn Europees beschermd via de Vogelrichtlijn
- Dieren en planten: Het gaat hier om inheemse dieren en planten, die zijn Europees beschermd via de Habitatrichtlijn en/of de verdragen van Bern en Bonn
- Nationale soorten: Het gaat hier om soorten, die niet onder de reikwijdte van de Vogel- of Habitatrichtlijn of de verdragen van Bern en Bonn vallen. Deze soorten zijn wel nationaal beschermd

Per beschermingsregime geldt een aantal verbodsbepalingen. Tabel 3.1 geeft een samenvatting van de verbodsbepalingen. Ze voorzien in de bescherming van verblijfplaatsen en de bescherming tegen versturende invloeden. Gedeputeerde Staten van provincie Drenthe kan een ontheffing verlenen van de verboden zoals benoemd in de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10. Dit kan alleen wanneer er sprake is van een geldend wettelijk belang, er geen reële alternatieven zijn en er geen effect is op de staat van instandhouding beschermde soorten.

3.2 Vrijstellingen

In de Wnb is een aantal algemene soorten amfibieën en zoogdieren uit de categorie 'Nationale soorten' vrijgesteld bij werken gericht op ruimtelijke inrichting en ontwikkeling en beheer en onderhoud. Provincie Friesland heeft bevoegdheid om bij verordening zelf vorm te geven aan welke soorten zij vrijstelt. In de provincie Friesland zijn bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander, meerkikker, middelste groene kikker (of bastaardkikker), aardmuis, bosmuis, dwergmuis, dwergspitsmuis, egel, gewone bosspitsmuis, haas, huisspitsmuis, kleine watersalamander, konijn, ree, rosse woelmuis, tweekleurige bosspitsmuis, veldmuis, vos en woelrat vrijgesteld en zodoende niet meegenomen in deze toetsing. Wel geldt voor deze soorten de zorgplicht (zie paragraaf 3.3). Vrijgestelde soorten zijn niet meegenomen in deze toetsing.

Tabel 3.1 Verbodsbepalingen soortenbescherming onder de Wnb. VR = Vogelrichtlijn, HR = Habitatrichtlijn. Cijfers verwijzen naar de wetsartikelen

Beschermingsregime	Vogels - VR	Dieren - HR/ Bonn/Bern	Planten - HR/ Bonn/Bern	Dieren - nationaal	Planten - nationaal
Dieren of planten:					
Doden of vangen	3.1.1	3.5.1		3.10.1.a	
Storen/verstoren	3.1.4 (tenzij 3.1.5)				
Plukken, verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen			3.5.5		3.10.1.c
Onder zich hebben of vervoeren	3.2.6	3.6.2	3.6.2		

Beschermingsregime Verbodsbepaling	Vogels - VR	Dieren - HR/ Bonn/Bern	Planten - HR/ Bonn/Bern	Dieren - nationaal	Planten - nationaal
Plaatsen:					
Vernielen, beschadigen of wegnemen nesten	3.1.2				
Beschadigen of vernielen rust- of voortplantingsplaatsen	3.1.2	3.5.4		3.10.1.b	
Eieren:					
Vernielen (VR: en beschadigen)	3.1.2	3.5.3			
Rapen	3.1.3	3.5.3			
Onder zich hebben	3.1.3				

3.3 Zorgplicht

De zorgplicht (Wnb, artikel 1.11) houdt in dat handelingen, die nadelige gevolgen kunnen hebben voor in het wild levende dieren en planten achterwege worden gelaten. De initiatiefnemer neemt de noodzakelijke maatregelen om negatieve gevolgen te voorkomen of zo veel mogelijk te beperken/ongedaan te maken. Het betreft alle in het wild levende dieren en planten. De zorgplicht dient onder meer als vangnet voor de bescherming van soorten waarvoor op grond van de Wnb geen specifiek verbod geldt. De zorgplicht is overal van toepassing, binnen en buiten beschermde gebieden.

Ten aanzien van de zorgplicht zijn de volgende maatregelen van toepassing:

- Werkzaamheden in het water vinden uitsluitend plaats in de periode medio juli tot en met maart (buiten de voortplantingsperiode van amfibieën)
- Werkzaamheden in het water mogen niet worden uitgevoerd in de periode dat de watertemperatuur onder de 0 of boven de 25 graden Celsius komt. Dit omdat aquatische fauna dan lethargisch kan worden en niet kan vluchten
- Het water wordt voorafgaand aan de werkzaamheden licht beroerd zodat aquatische fauna kan vluchten naar weerszijden
- Takkenrillen, stobben en ander materiaal worden voorzichtig verwijderd en buiten de invloedsferen van de werkzaamheden neergelegd. Eventuele dieren die eronder schuilen en niet zelfstandig weg vluchten worden ook buiten het werktein geplaatst
- Bosschages en struweel binnen de werktein worden verwijderd in de periode medio september tot en met januari. Hierbij wordt langzaam één richting gewerkt om fauna de kans te geven te vluchten

Om de hierboven genoemde maatregelen voor een aannemer overzichtelijk en praktisch uitvoerbaar te maken adviseren wij deze op te nemen in een ecologisch werkprotocol.

3.4 Werkwijze

De mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten is bepaald aan de hand van de volgende gegevens:

- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen en -data (zie ook H0)
- Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)
- [De Ecoviewer van TAUW](#)
- Een oriënterend veldbezoek op woensdag 25 augustus 2021

De ecooloog controleert tijdens het oriënterende veldbezoek of de locatie voldoet aan eisen die soorten aan hun leefomgeving stellen. Ook kijkt de ecooloog naar aanwijzingen van de aanwezigheid (zichtwaarnemingen en sporen van terreingebruik, zoals holen, uitwerpselen, haren, prooi- of voedselresten).

3.5 Literatuuronderzoek

Tabel 3.2 geeft een overzicht van alle beschermde soorten die op basis van verspreidingsgegevens en biotoop mogelijk in (de omgeving van) het plangebied voorkomen.

Op basis van de afwezigheid van bomen, gebouwen en uitgestrekte open (bos)landschap in en nabij het plangebied worden de aanwezigheid van en negatieve effecten op beschermde soorten uit de volgende soortgroep(en) op voorhand uitgesloten: boommarter, eekhoorn, steenmarter en wolf. Vogels met jaarrond beschermde nesten die in de omgeving voorkomen nestelen in bomen of gebouwen. Deze soortgroepen worden om die reden niet verder behandeld in deze rapportage.

Tabel 3.2 Beschermde soorten die op basis van verspreidingsgegevens en habitat mogelijk in (de omgeving van) het plangebied voorkomen

Soortgroep	Mogelijk aanwezige beschermde soorten
Flora	Stijve wolfsmelk (artikel 3.10)
Grondgebonden zoogdieren	Bunzing, das, hermelijn, waterspitsmuis, wezel (artikel 3.10), otter (artikel 3.5)
Vleermuizen	Baardvleermuis, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, kleine dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, tweekleurige vleermuis, watervleermuis (alleen artikel 3.5)
Vogels (zonder jaarrond beschermd nest)	Diverse algemene soorten vogels
Amfibieën	Poelkikker, rugstreeppad (beiden artikel 3.5)
Vissen	Grote modderkruiper, kwabaal (beiden artikel 3.10)
Libellen	Groene glazenmaker, sierlijke witsnuitlibel (beiden artikel 3.5)

3.6 Toetsing beschermde soorten

In de volgende paragrafen zijn de effecten van de beoogde ontwikkeling op de in tabel 3.2 genoemde soorten beschreven.

3.6.1 Flora

Op basis van de verspreidingsgegevens is het voorkomen van stijve wolfsmelk niet uitgesloten. Stijve wolfsmelk is enkel te vinden op kalkrijke grond die zonnig tot licht beschaduwde is en matig voedselrijk. Het ontbreekt in het plangebied aan dergelijke habitats omdat het plangebied uit braakliggend terrein en oppervlaktewater bestaat. Daarnaast komt stijve wolfsmelk voornamelijk voor op klei- en mergelbodems. De eilanden hebben voornamelijk een bodem bestaande uit zand. Het voorkomen van beschermde flora in het plangebied en negatieve effecten door het voornemen zijn uitgesloten. Nader onderzoek naar, en het aanvragen van een ontheffing Wnb voor deze plantensoorten is niet nodig.

3.6.2 Grondgebonden zoogdieren

Op basis van de verspreidingsgegevens is het voorkomen van bunzing, das, hermelijn, otter, waterspitsmuis en wezel niet uitgesloten. Bunzing is aanwezig in de nabije omgeving. Wezel en hermelijn kunnen voorkomen in (kleinschalige) grasland zoals dat aanwezig is binnen het projectgebied. Bunzing, wezel en hermelijn kunnen gebruik maken van het aanwezige groen op de eilanden. De werkzaamheden leiden mogelijk tot het doden van individuen en het vernietigen van verblijfplaatsen (overtreding Wnb, artikel 3.10, lid 1, sub a en b). Zodoende is het noodzakelijk om te onderzoeken of en op welke wijze bunzing, wezel en hermelijn het plangebied gebruiken. Onderzoek naar deze soorten gebeurt door middel van cameraval-onderzoek gedurende zes weken in de periode maart - augustus.

Dassen leven in burchten in de buurt van gras, akkerland en water. Voor de burchten is een bodem nodig die goed vergraafbaar is en goed droog te houden is. In het plangebied zijn dergelijke habitats aanwezig: door grasbegroeide eilanden met natuurvriendelijke oevers. Echter zijn geen sporen, holen of burchten aangetroffen tijdens het oriënterende veldbezoek. Negatieve effecten op das zijn daarom uitgesloten. Nader onderzoek naar en het aanvragen van een ontheffing Wnb voor das zijn niet nodig.

Waterspitsmuis is afhankelijk van begroeide oeverzones en water van voldoende kwaliteit met veel waterplanten en waterleven. Het plangebied bevat kwalitatief geschikt water dat relatief helder is en waarin fonteinkruid, waterweegbree en waterbloem staan. De oeverzone biedt een mooie gradiënt in vegetatie en de eilanden bieden voldoende oppervlak voor leefgebied. De werkzaamheden leiden mogelijk tot het doden van individuen en het vernietigen van verblijfplaatsen (overtreding Wnb, artikel 3.10, lid 1, sub a en b). Nader onderzoek naar het gebruik van het plangebied als leefgebied van waterspitsmuis is daarom noodzakelijk. Afhankelijk van de uitkomsten van het nader onderzoek is het nemen van maatregelen en het aanvragen van een ontheffing Wnb noodzakelijk. Onderzoek naar deze soorten gebeurt door middel van het plaatsen van inloopvallen en/of eDNA onderzoek. Voor inloopvallen wordt het onderzoek gedurende een week in de periode juli – november uitgevoerd. EDNA onderzoek kan gedurende het hele jaar uitgevoerd worden.

De otter leeft in oeverzones met voldoende dekking en rust van allerlei (stromende) wateren. Het ontbreekt in het plangebied aan stromende wateren. Daarnaast zijn geen sporen of holen aangetroffen tijdens het oriënterende veldbezoek. Essentiële functies in het plangebied zijn dan ook uitgesloten. Negatieve effecten op otter zijn daarom uitgesloten. Nader onderzoek naar en het aanvragen van een ontheffing Wnb voor otter zijn niet nodig.

3.6.3 Vleermuizen

Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld. Er zijn drie typen leefgebied van vleermuizen te onderscheiden: verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes. Verblijfplaatsen bevinden zich, afhankelijk van de soort, in woningen of in bomen. Foerageergebieden zijn groen- of waterstructuren zoals struweel, bomenrijen en watergangen. Vliegroutes worden gevormd door lijnvormige elementen zoals bomenrijen, randen van bebouwing en watergangen.

In het plangebied zijn geen geschikte verblijfplaatsen aangetroffen. Het ontbreken van bomen en/of bebouwing binnen het plangebied betekent dat verblijfplaatsen van vleermuizen uitgesloten zijn. In de nabije omgeving ontbreekt het ook aan geschikte verblijfplaatsen in zowel bomen als gebouwen. Negatieve effecten op verblijfplaatsen zijn daarom uitgesloten.

Met betrekking tot foerageergebied en vliegroutes kan de houtwal langs de west/zuidwestgrens van het plangebied mogelijk een functie vervullen als vliegroute en foerageergebied voor vleermuizen. Ditzelfde geldt voor het oppervlaktewater in en rondom het plangebied. De houtwal zal zijn functie behouden en wordt niet aangetast. Het vergraven van het water zorgt niet voor de aantasting van een essentiële functie doordat deze grotendeel behouden blijft en in de directe omgeving van het plangebied meer dan voldoende, geschikter, alternatief beschikbaar blijft. Zo is ten noorden van het plangebied ook oppervlaktewater met een gevarieerde groenstructuur die behouden blijft. Het oppervlaktewater in het plangebied betreft dus met zekerheid geen essentieel foerageergebied. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van foerageergebied niet nodig.

Het is wel noodzakelijk om verstoring door verlichting op de houtwal te voorkomen door verlichting op deze locaties te beperken en/of lampen van deze elementen af te richten. Alleen als voldoende maatregelen worden getroffen zijn negatieve effecten met zekerheid uitgesloten. Als verstoring door verlichting niet uit te sluiten is, dan is nader onderzoek nodig om te bepalen of de houtwal daadwerkelijk als vliegroute gebruikt wordt. Daarna is te bepalen of en welke effecten optreden. Het is mogelijk dat uit het nader onderzoek blijkt dat voor het plaatsen van verlichting een ontheffing van de verbodsbepalingen (artikel 3.5, lid 2 en 4) van de Wet natuurbescherming nodig is.

3.6.4 Vogels

3.6.4.1 Vogels - jaarrond beschermde nesten

Vogels met een jaarrond beschermde nestlocatie kunnen broeden in bomen en/of gebouwen. Het ontbreekt in het plangebied aan dergelijke habitats daarom is de aantasting van verblijfplaatsen uitgesloten.

3.6.4.2 Vogels – jaarrond beschermd: afhankelijk van ecologische factoren

Bij vogelsoorten uit deze categorie gaat het om vogels die vaak elk jaar terugkeren naar de omgeving waar ze gebroed hebben, maar die wel flexibel zijn om een nieuw nest te maken of zich elders te vestigen. Het gaat dus om de bescherming van het functionele leefgebied en dit is alleen aan de orde als de betreffende soort voor zijn voortplanting uitsluitend afhankelijk is van dat functionele leefgebied en er geen alternatieven of uitwijkmogelijkheden in de omgeving zijn.

Een omgevingscan is nodig om per soort te bepalen of het nest en het functionele leefgebied bij dit voornemen jaarrond beschermd zijn. Daarbij spelen de landelijke staat van instandhouding (die voortkomt uit onder andere verspreiding, populatie en trend), het belang van de in en nabij het plangebied aanwezige populatie en alternatief leefgebied in de directe omgeving een belangrijke rol.

Bergeend, boerenzwaluw, grote mantelmeeuw, kleine bonte specht, kleine mantelmeeuw, kraanvogel, middelste bonte specht, ruigpootuil en oeverzwaluw hebben allemaal een gunstige staat van instandhouding (SOVON, 2021). Maatregelen ten gunste van deze soorten worden daarom niet nodig geacht. Nesten van deze vogels zijn wel beschermd tijdens het broedseizoen.

Bontbekplevier, gekraagde roodstaart, glanskop, grutto, kokmeeuw, spreeuw en zilvermeeuw hebben allemaal een matig ongunstige staat van instandhouding (SOVON, 2020). Blauwe kiekendief, eider, paapje, scholekster, strandplevier en visdief hebben een ongunstige staat van instandhouding (SOVON, 2021).

Boerenzwaluw, gekraagde roodstaart, glanskop, kleine bonte specht, middelste bonte specht, ruigpootuil en spreeuw nesten in bomen en/of gebouwen. Daarom zijn nesten van deze vogelsoorten afwezig binnen het plangebied. Mogelijk wordt het plangebied als foerageergebied/leefgebied gebruikt. Echter is in de omgeving voldoende alternatief leefgebied aanwezig, zoals het oppervlaktewater en natuurgebied ten noorden van de Nipkowlaan en de plassen achter de bebouwing ten westen van het plangebied.

Bergeend broedt in oude konijnenholen tussen dichte vegetatie in duinen, kwelders of veenweiden langs rivieren. Blauwe kiekendief broedt op gronden in hoge heide, in droog rietland, tussen lage wilgen en in graanvelden. Paapje broedt op de grond waar er mogelijkheid is om het nest goed te verstoppen zoals graslanden, heidevelden, hoogvenen en duinvalleien. Kraanvogel broedt in moerasbossen en hoogvenen. Eider, strandplevier en bontbekplevier broeden in kustgebieden. Bontbekplevier is in het binnenland ook op kale gronden te vinden in Flevoland. Oeverzwaluw broedt enkel in steile wanden (langs het water).

Volgens de verspreidingsgegevens komen kleine- en grote mantelmeeuw, kokmeeuw, zilvermeeuw, scholekster en visdief zowel in het plangebied voor als in de omgeving. Echter is in de omgeving voldoende alternatief leefgebied aanwezig, zoals het oppervlaktewater en natuurgebied ten noorden van de Nipkowlaan en de plassen achter de bebouwing ten westen van het plangebied. Maar ook het oppervlaktewater en grasland aangrenzend aan Noorderend ten noorden van het plangebied. Een ontheffing voor deze soorten is daarom niet nodig. Echter is het wel noodzakelijk om maatregelen te treffen om verstoring van broedgevallen te voorkomen. Voorafgaand de werkzaamheden is een broedvogelcontrole nodig. Indien een broedende vogel aanwezig is, kan het nodig zijn om de werkzaamheden uit te stellen totdat de jongen zijn uitgevlogen en niet meer afhankelijk zijn van het nest. Mogelijk kan een deel van de werkzaamheden wel uitgevoerd worden door het aanhouden van een door een ecooloog vastgestelde verstoringvrije zone.

3.6.4.3 Vogels - in gebruik zijnde nesten

Vogels kunnen gedurende het gehele jaar gaan broeden. Het is daarom belangrijk om hier voorafgaand aan de werkzaamheden rekening mee te houden. De kans op een broedgeval is het grootst in de periode maart tot en met augustus. Ons advies is om de werkzaamheden (zoveel mogelijk) uit te voeren buiten deze periode. Ook buiten deze periode zijn broedende vogels beschermd. Het is noodzakelijk om voorafgaand aan de werkzaamheden contact op te nemen met een ecooloog om te bepalen of een controle op nesten van broedvogels noodzakelijk is. Indien een broedende vogel aanwezig is, kan het nodig zijn om de werkzaamheden uit te stellen totdat de jongen zijn uitgevlogen en niet meer afhankelijk zijn van het nest. Mogelijk kan een deel van de werkzaamheden wel uitgevoerd worden door het aanhouden van een door een ecooloog vastgestelde verstoringvrije zone.

3.6.5 Amfibieën

Op basis van de verspreidingsgegevens is het voorkomen van poelkikker en rugstreeppad niet uitgesloten. Poelkikker komt enkel voor in kleinere, betrekkelijk schone en rijk begroeide wateren zoals poelen en sloten in het veenweidegebied. Rugstreeppad komt alleen voor in helder en snel opwarmend water zoals ondiepe poelen, tijdelijke plassen en smalle sloten. In het plangebied is habitat aanwezig dat geschikt is voor poelkikker, namelijk betrekkelijke schone en begroeide wateren. Daarnaast is poelkikker aanwezig in de omgeving in wateren die vergelijkbaar zijn. De werkzaamheden leiden mogelijk tot het verstoren en/of doden van individuen en het vernietigen van eieren en verblijfplaatsen (overtreding Wnb, artikel 3.5, lid 1, 2, 3 en 4). Nader onderzoek naar het gebruik van het plangebied als geschikte voortplantingsplaatsen en geschikte landhabitats van poelkikker is daarom noodzakelijk. Afhankelijk van de uitkomsten van het nader onderzoek is het nemen van maatregelen en het aanvragen van een ontheffing Wnb noodzakelijk. Onderzoek naar deze soorten gebeurt door middel van inventarisatie op basis van roepende koren en zoeken naar volwassen dieren in de periode eind april – juni (september). In de regio is rugstreeppad enkel bekend in zandige natuurgebieden rondom Bakkeveen. Dit geeft aan dat het een geïsoleerde populatie is in een specifiek habitat, een habitat dat binnen het plangebied en nabije omgeving ontbreekt.

Het voorkomen van rugstreeppad in het plangebied en negatieve effecten door het voornemen zijn uitgesloten. Nader onderzoek naar en het aanvragen van een ontheffing Wnb voor rugstreeppad zijn niet nodig.

3.6.6 Vissen

Op basis van de verspreidingsgegevens is het voorkomen van grote modderkruiper en kwabaal te verwachten. Grote modderkruiper komt alleen voor in betrekkelijk ondiepe polderslootssystemen met veel waterplanten en delen met slib/modder. De aanwezigheid van fonteinkruid betekent dat de aanwezigheid van bodem woelende vissen zoals grote modderkruiper uit te sluiten zijn. Fonteinkruid wortelt immers vrij losjes in de bodem. Als bodem woelende vissen aanwezig zijn kan Fonteinkruid niet wortelen en groeit het niet. Het voorkomen van grote modderkruiper en negatieve effecten door het voornemen zijn uitgesloten. Nader onderzoek naar en het aanvragen van een ontheffing Wnb voor grote modderkruiper zijn niet nodig.

Kwabaal heeft als leefgebied rivieren, beken en meren. Paaigronden in meren bestaat vaak uit ondiep, nabij de oever gelegen grove kiezel-, grind- of zandbodem. Paaigronden van rivier gebonden populaties liggen in zijstromen met lage stroomsnelheden. Het ontbreekt in de deelgebieden aan dergelijke habitats omdat het plangebied enkel uit een klein afgesloten waterlichaam bestaat. Er zijn daarom geen geschikte voortplantings- en overwinteringsplaatsen voor kwabaal aanwezig binnen de deelgebieden. Het voorkomen van kwabaal in de deelgebieden en negatieve effecten door het voornemen zijn uitgesloten. Nader onderzoek naar en het aanvragen van een ontheffing Wnb voor kwabaal zijn niet nodig.

3.6.7 Libellen

Op basis van de verspreidingsgegevens is het voorkomen van groene glazenmaker en sierlijke witsnuitlibel te verwachten. Groene glazenmaker is te vinden in stilstaande wateren met dichte krabbenscheervelden waaronder plassen, sloten en petgaten in laagveengebieden en sloten in veenweidengebieden. Sierlijke witsnuitlibel komt voor langs beschutte oeverzones van meren en in stilstaande, ongestoorde wateren met een rijke (submerse)watervegetatie, zoals veenplassen, vijvers en dode rivierarmen. Het ontbreekt in het plangebied aan dergelijke habitats zoals krabbenscheervelden voor groene glazenmaker en beschutte oeverzones met rijke watervegetatie voor sierlijke witsnuitlibel. Daarnaast is de groene glazenmaker in de omgeving enkel bekend ten noorden van het plangebied in Noorderend, een ontgonnen veenvlakte. Er is daarom geen leefgebied voor groene glazenmaker en sierlijke witsnuitlibel aanwezig in het plangebied. Het voorkomen van groene glazenmaker en sierlijke witsnuitlibel in het plangebied en negatieve effecten door het voornemen zijn uitgesloten. Nader onderzoek naar en het aanvragen van een ontheffing Wnb voor groene glazenmaker en sierlijke witsnuitlibel zijn niet nodig.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Aanleiding en doel

In opdracht van gemeente Smallingerland heeft TAUW onderzoek gedaan naar de consequenties van de geldende natuurwet- en regelgeving voor het uitvoeren van werkzaamheden waarbij de twee noordelijke eilanden samengevoegd worden voor het ontwikkelen van twee gebouwen en een parkeerplaats. De ontwikkeling kan alleen doorgaan als deze niet in strijd is met de natuurwetgeving, of als de benodigde vergunningen en/of ontheffingen kunnen worden verleend.

4.2 Relevante natuurwet- en regelgeving

Voor de toetsing van het voornemen is de volgende natuurwet- en regelgeving van toepassing:

- Wet natuurbescherming - onderdelen:
 - Soortenbescherming

4.3 Conclusies toetsing

4.3.1 Natura 2000-gebieden

De afstand tot het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied 'Wijnjeterper Schar' is circa vijf kilometer. Effecten op deze Natura 2000-gebieden zijn gezien de afstand en aard van de beoogde ontwikkeling uitgesloten, met uitzondering van effecten door stikstofdepositie als gevolg van de werkzaamheden tijdens de realisatiefase. Afhankelijk van de uitvoering van de werkzaamheden kan sprake zijn van een toename van stikstofdepositie op omliggende Natura 2000-gebieden. Om effecten als gevolg van stikstofdepositie uit te sluiten is een berekening in AERIUS Calculator benodigd. Op het moment van schrijven van deze rapportage geldt echter een vrijstelling van vergunningsplicht op het aspect stikstof voor de realisatiefase (bouw-, sloop- en aanleg). Toetsing van effecten in Natura 2000-gebieden als gevolg van een tijdelijke projectbijdrage aan stikstofdepositie in de realisatiefase is actueel dus niet noodzakelijk. Wel dient te worden opgemerkt dat er twijfel heerst over de juridische houdbaarheid van de huidige bouwvrijstelling en dat gebruik van de vrijstelling een projectrisico betreft. Het is niet uitgesloten dat de bouwvrijstelling op termijn komt te vervallen.

4.3.2 Soortenbescherming

De beoogde ontwikkeling heeft mogelijk negatieve effecten op door de Wnb beschermde soorten, namelijk bunzing, hermelijn, wezel, waterspitsmuis en poelkikker. Door het nemen van mitigerende maatregelen kunnen negatieve effecten op kleine- en grote mantelmeeuw, kokmeeuw, zilvermeeuw, scholekster, visdief, algemene broedvogels en vleermuzen worden voorkomen. Nader onderzoek naar deze soorten is daarom niet nodig. Daarnaast zijn maatregelen nodig in het kader van de zorgplicht. Voor de overige soorten is het noodzakelijk nader onderzoek uit te voeren conform de vastgestelde soortspecifieke protocollen en methodes. Afhankelijk van het nader onderzoek kan het nemen van maatregelen en/of het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. In Tabel 4.1 is een samenvatting opgenomen van de toetsing van de mogelijke effecten op beschermde soorten.

Tabel 4.1 Samenvatting van de resultaten van de toetsing van effecten op beschermde soorten

Soort(groep)en	Te nemen maatregelen
Flora	Geen maatregelen nodig
Bunzing, hermelijn en wezel	Uitvoeren nader onderzoek
Waterspitsmuis	Uitvoeren nader onderzoek
Poelkikker	Uitvoeren nader onderzoek
Vissen	Geen maatregelen nodig
Libellen	Geen maatregelen nodig
Vogels – jaarrond beschermde nesten afhankelijk van ecologische factoren	Voorafgaand aan de werkzaamheden een broedvogelcontrole uitvoeren. Indien nodig werkzaamheden uitstellen of als het mogelijk is een door een ecooloog aangewezen verstoringsvrijzone aanhouden
Vogels – broedvogels	Voorafgaand aan de werkzaamheden contact opnemen met een ecooloog. Mogelijk is het uitvoeren van een broedvogelcontrole noodzakelijk
Vleermuizen	Verstoring door verlichting op de houtwal voorkomen door verlichting op deze locaties te beperken en/of lampen van deze elementen af te richten
Zorgplicht	Opstellen van een ecologisch werkprotocol

4.3.3 Provinciaal beschermde gebieden

4.3.3.1 Natuurnetwerk Nederland

Er is geen sprake van (significante) effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden, oppervlak en samenhang van het NNN. Vervolgstappen zijn niet noodzakelijk.

4.4 Consequenties planvorming en uitvoering

Pas na afronding van de soortgerichte onderzoeken kunnen de benodigde maatregelen en/of de noodzaak van het aanvragen van een ontheffing worden bepaald. De afhandeling van een ontvankelijke aanvraag van een ontheffing door het bevoegde gezag duurt circa zes maanden. De maatregelen kunnen aanpassingen van de uitvoeringsplanning en -wijze omvatten, evenals het inpassen van natuurfuncties in het voornemen. Bij werkzaamheden in het broedseizoen bestaat de kans op vertraging vanwege de kans op verstoring van broedende vogels.

4.5 Aanbevelingen en kansen biodiversiteit

TAUW gelooft dat we samen de achteruitgang van biodiversiteit in Nederland kunnen stoppen. TAUW is aangesloten bij het Deltaplan Biodiversiteitsherstel waarin overheden, marktpartijen en maatschappelijke organisaties samenwerken aan biodiversiteit als kerndoel voor de openbare ruimte. Vanuit deze ambitie kijken we met onze opdrachtgevers naar concrete en realistische mogelijkheden voor biodiversiteitsherstel in onze projecten.

Kansen in dit project

De ecologen van TAUW kijken verder dan de aanwezigheid van strikt beschermde soorten. Vanuit het motto 'meer biodiversiteit achterlaten dan je aantreft' signaleren we kansen voor dit project om bij te dragen aan het herstel van biodiversiteit. Hieronder geven we op beknopte wijze enkele kansen aan. Wij bespreken deze voorstellen graag met u en werken desgewenst de praktische aspecten verder uit. Voor dit project liggen er mogelijkheden voor biodiversiteitsherstel door:

- Het opstellen van een concreet ecologisch beheer- en/of inrichtingsplan, bijvoorbeeld gericht op verhoging van de bloemrijkdom voor bijen. Hierbij sluiten we zo veel mogelijk aan op de (toekomstige) situatie in uw projectgebied, gemeentelijk natuurbeleid en regionale doelsoorten en potenties. Biodiversiteit vraagt om maatwerk en ieder project is anders. In een plan nemen we de best passende maatregelen op. Voorbeelden van potentiële maatregelen zijn:
 - *Het vergroten van de diversiteit aan leefgebied voor planten en dieren door via aanplant of beheer te zorgen voor verschillende biotootypen (water, oevers, kruidenvegetatie, struweel, bomen, bos) en geleidelijke overgangen hiertussen*
- Het opstellen van een integraal duurzaamheidsadvies. Herstel van biodiversiteit heeft raakvlakken met andere opgaven zoals energietransitie, circulaire economie, klimaatadaptatie en verstedelijkingsvraagstukken. TAUW is gewend projecten integraal te benaderen. Ecologen werken daarvoor vaak samen met andere experts. Ook voor uw project kunnen kansen voor biodiversiteit worden gekoppeld aan andere duurzaamheidsopgaven

5 Literatuur

BIJ12, 2017. Kennisdocumenten beschermde soorten.

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff & de Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland. Verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Broekhuizen S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters, J.C. Buys, 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft, 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Dijkstra, K.B., Kalkman, V.J., Ketelaar, R., van der Wiede, M.J.T., 2002. De Nederlandse libellen (odonata). Nederlandse fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Herder J.E., A. van Diepenbeek & R.C.M. Creemers, 2013. Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2013. Rapport 2013-010. Stichting RAVON, Nijmegen.

Provincie Friesland, 2022. Provinciale Omgevingsverordening 2022, d.d. 1 februari 2022

van Dijk A.J. & Boele A. 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging en Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Vleermuisprotocol 2020.

Geraadpleegde internetwebsites:

www.floron.nl

www.libellennet.nl

www.ravon.nl

www.sovon.nl

www.verspreidingsatlas.nl

www.vleermuis.net

www.vlindernet.nl

www.zoogdierverseniging.nl